

ESKİ DOĞANBEY KÖYÜ EVLERİ VE MEKÂNSAL OLARAK SİNEMADA KULLANIMI

Hülya YAVUZ ÖDEN¹

Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, hulya.oden(at)yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5598-8162

Yavuz Öden, Hülya. “Eski Doğanbey Köyü Evleri ve Mekânsal Olarak Sinemada Kullanımı”
idil, 61 (2019 Eylül): s. 1199- 1208. doi: 10.7816/idil-08-61-12

Öz

Sanat ve görsel iletişim aracı olan sinema, mekânın zaman içerisinde yaşadığı değişimi de belgeleyen bir deneyim sağlamaktadır. Sinema ve mimarlığın ortak buluşma noktası, kent olmuştur. Sinemada kentin ve mimari simgelerin kullanımı oldukça yaygındır. Bazen kentin kendisi bir film seti olarak kullanılmış, bazen de kentin benzeri bir mekân oluşturularak, film seti olarak kullanılmıştır. Kentin sinemada kullanımı bazı zamanlar şehrin tanıtımı rolünü de üstlenmiştir. Simgelerle yapılan bu uygulamada o şehrin mimari simgesi aynı zamanda filmin nerede ve hangi dönemde geçtiğine dair ipuçları vermektedir. Sinematik şehirler olarak da bilinen bu tanımlamada kullanılan şehrin en belirgin özellikleri, filmin ilk sahnelerinde vurgulanmaktadır. Bilinen şehirlerin yanı sıra az bilinen küçük yerleşimlerin sinemada kullanılması, o kentin gelişiminde önemli rol oynamıştır. Sinemanın, kentin ekonomisinin de gelişmesi bakımından kente değer katmanın yanında, o yerleşim yerinin sakinliğinden uzaklaştırması gibi olumsuz etkileri de olabilmektedir. Kent imajının oluşturulmasında sinemanın, mimari simgeleri kullanarak izleyici ile duygusal olarak bağ kurduğu ve o kentin tanınırlığını arttırdığı görülmektedir. Sinema ve mimarlık sanatları için hareket, ortak kavram olmuştur. Sinemada genellikle Büyük kentlerdeki yaşamın insan üzerinde yarattığı olumsuz etki izleyiciye yansıtılmakta ancak küçük ve tarihi kasabalardaki mekânların ise izleyici üzerinde rahatlatıcı etki yansıtılmaktadır. Simgesel olarak İngiltere’de Londra, Amerika’da New York, Fransa’da Paris ve Türkiye’de İstanbul, sinemada en çok kullanılan kent olmaktadır. Yerli ve yabancı film yapımcıları genellikle İstanbul’un tarihi mekânlarına, filmlerinde yer vermektedir. Bu çalışmada sinemanın etkilerinin incelendiği Eski Doğanbey Köyü, Rumlar tarafından inşa edilen yapıların bulunduğu, taş sokakları ile eski dokusunu korumakta olan bir köydür.

Anahtar Kelimeler: Eski Doğanbey, mimarlık, sinema

Makale Bilgisi
Geliş: 28 Mayıs 2019

Düzeltilme: 25 Haziran 2019

Kabul: 2 Ağustos 2019

Giriş

Sinema kelimesi, "herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi" anlamını taşımaktadır (TDK, 2005). Sinema ile kent arasında her zaman birbirini etkileyen bir ilişki olmuştur. Sinema, sunduğu kent temsilleriyle kenti analiz edebilmemize olanak sağlamaktadır.

Bu bağlamda, mimarlık ve kent arasındaki ilişkiye bakılacak olursa kentin tek tek yapıların bir araya gelmesi olarak tanımlanmayıp sosyal bir olgu olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple geçmişten günümüze uygarlıklar, kentlerini kültürel gerekliliklere göre oluşturmuştur. Görsel iletişim aracı ve bir sanat olarak sinema/film, görsel gücü ve öyküsü ile farklı zamanların ve mekânların deneyimini sunmaktadır. Değişimin kurumlar ve toplumsal ilişkiler düzeyindeki biçimlerini, hızını, yönelimlerini yansıtma özelliğiyle filmin bir işlevinin de "kültürel değişmeye zaman içinde uyumlanma sürecini kısaltma" olduğu belirtilmektedir (Zıllıoğlu, 1982).

Allmer, sinemada mekanın adeta bir oyuncu gibi olduğunu belirtmiştir. Bunun nedeni olarak ise insanın kendini bilmeye başladığı andan itibaren bir mekan içerisinde var edilmiş olmasını bildirmektedir (Allmer, 2010). Anımızı anlatırken veya hayal kurarken, önce mekanı tasvir ederiz. Zihnimizin şekillenmesine yardımcı olduğu için mekanları tasvir olarak kullanırız (Uzunali, 2015).

Bu nedenle filmler aracılığıyla kullanılan mekânlar, izleyici üzerinde yeni görme ve düşünme biçimleri yaratmıştır.

Amaç

Bu araştırmayla Eski Doğanbey köyü incelenerek "sinemada mekânın önemi nedir?" sorusuna cevap aranmıştır. Aynı zamanda sinemanın, tarihi değerlerini koruyan yerleşim yerlerindeki etkileri incelenmektedir. Eski Doğanbey Köyü'nde evlerin restore edilmesiyle "Eski Doğanbey" Köyü'nün filmlerde mekân olarak kullanımı da yaygınlaşmıştır. Eski Doğanbey Köyü'nün, Dilek yarımadası Milli Parkı sınırları içerisinde bulunması nedeniyle içinde bulundurduğu çeşitli bitki türleri, eski Rum evleri ve tarihi dokusunu muhafaza eden Eski Doğanbey Köyü, yerli ve yabancı film şirketlerinin film seti olarak tercih ettiği bir mekan olmuştur. Bu sebeple Eski Doğanbey köyü son birkaç yılda yerli ve yabancı filmlerde mekan olarak kullanılmıştır. Bu filmler;

Türk yapımı "Entelköy Efeköye Karşı" 2011, Alman yapımı "Pinokyo" 2013 filmleridir. Eski Doğanbey Köyü doğal yapısını koruyabilmesi sonucunda nostalji ve ekoloji temalarıyla film şirketlerinin tercih sebebi olmuştur.

Yöntem

Çalışmanın yöntemi olarak, konu ile ilgili yerli ve yabancı literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca çalışma alanı 2018 yılı Haziran ayında ziyaret edilmiş ve incelenmiş, yöre halkı ve müze yönetimiyle irtibata geçilmiştir. Çalışma alanı ile ilgili olarak yayınlanmış çalışmalar ve çeşitli güncel bilgilerin yer aldığı yazılı ve görsel kaynaklardan yararlanılmıştır. Sinemada kentin mekan olarak kullanımı bazı şehirlerde özellikle yoğunlaşmıştır.

Türkiye'de İstanbul, tarihi dokusunu korumuş mekânları ile sinemada en sık karşımıza çıkan, "mekân ve sinema ilişkisi"ni gördüğümüz kent olmuştur. Kirel'e göre; Türk Sineması'nda İstanbul'un bir kent olarak imgesel boyutuyla ele alınmasıyla, İstanbul'un kent yaşamına ve kent yaşamının popüler kültürde nasıl temsil bulduğuna dair ipuçlarına ulaşılması mümkündür. Sadece filmlerden görerek, hayatında İstanbul'u hiç görme olanağı bulamayan uzaktaki bir seyircinin bile, "İstanbul ve İstanbulluluk" konusunda fikirleri oluşmaktadır (Kirel 2010).

İstanbul'un sinema ile ilişkisiyle eşzamanlı olarak kentsel gelişim süreci incelendiğinde, her zaman bir anlam üretme ve kentin üzerinden sunma noktası oluşturduğu görülmektedir (Bakö, 2016).

Yukarıda bahsedilen sinema ve kentin ilişkileri ve ortak terimlerin varlığından hareketle, mimarlık ve sinemanın kesişme noktasının "kent" olduğu görülmektedir. Mimarlık için "pratik alanı" olan kent, sinema için de sonsuz potansiyeli olan bir beslenme kaynağı olmuştur.

Kent yaşamından beklentileri etkilenen bireyin aynı zamanda mimar ve mimarlık kullanıcısı olduğu düşünüldüğünde, bu etkileşimin mimarlık için önemi daha rahat anlaşılabilir. Sinema ve mekân birlikte hareket eden süreçleri barındırır. Zaman ve mekân hikâyesinin akışı için önemlidir. Sinemanın da mimarlığın da temelinde "hareket" vardır. Çünkü mimarlıkta mekân tasarlanırken beden hareketleri, işlevsel, estetik ve çevresel etmenler göz önünde bulundurularak öngörülmektedir. Sinemada ise mekânda hem karakterlerin hem de kameranın hareketi söz konusudur ve tasarımcı bu hareketleri mekân tasarımına aktarmaktadır (Adiloğlu, 2006).

Sinema ile kent ilişkisinde; kentin, çoğu zaman

sinemanın merkezi olduğu gerçeğini görebiliriz. Kent içinde yürüyen birinin kendini film setinde hissetmesinin açıklanması, kentin sinemanın inkâr edilemeyen bir parçası olmasıdır (Ünal, 2003).

Resim 1: Amélie filminden Paris'i gören bir sahne

Kent yaşamının yarattığı karmaşa ve bunalım birçok filmde yer bulmuştur. Yeni bir kurgunun oluşturulduğu bilimkurgu filmlerinde ise yeni bir kent, yönetmen tarafından oluşturulmuştur.

Avrupa'da çekilen filmlerin genellikle büyük şehirlerde olmasının nedeni, film şirketlerinin de yine o büyük şehirlerde bulunuyor olmasıdır. Zamanla küçük kentlerin yönetimleri de film seti olma yolunda adım atmıştır. Kentin tanıtımı için yararlı olacağını düşündüklerinden, film çekimlerinin kendi kentlerinde olmasını desteklemişlerdir. Sinemanın sokak kültürü ile etkileşimi Türkiye'de özellikle tarihi binaların olduğu İstiklal Caddesi ile Haydarpaşa Garı ve Kız kulesi çevresinde görülmektedir (Ünal, 2003).

Kent simgesi olarak Londra'da "London Eye" ve "Big Ban", Paris'te Eiffel Kulesi, Amerika'da Özgürlük Anıtı, İstanbul'da Boğaz ve Galata Kulesi ile Haydarpaşa Garı ve Kız Kulesi kullanılmaktadır. Yurt dışından Türkiye'ye gelen yapımcıların İstanbul'u gözlemlediklerinde ağırlıklı olarak Kapalıçarşı, Sultanahmet ve Ortaköy'ü kullandıkları görülmektedir.

"Argo (2012)", "The Rebound (2009)", "A Touch of Spice (2003)", "The Reluctant Fundamentalist (2012)", "Murder on The Orient Express's (1974)" ve "The International (2009)" gibi birçok film İstanbul'dan görüntüler içermektedir.

Resim 2: "Argo" filminden bir sahne

"Argo", 2013 yılında "En İyi Film Oscar Ödülü"nü almıştır. Bu filmin İstanbul'da, Ayasofya ve Sultanahmet civarında çeşitli mekânlarda çekimleri yapılmıştır. İran olarak gösterilen birçok mekân ve elçilik binası da Bakırköy'deki Zuhurat Baba Mahallesi'nde çekilmiştir (URL 1).

Resim 3: "The Reluctant Fundamentalist" (2012) filminden İstanbul tarihi yapıları ile bir sahne.

"The Rebound" (2009) filminde ise Amerikalı oyuncunun dünyayı seyahati sırasında İstanbul'a gelip Ortaköy'de bulunduğu ve Türk oyuncu ile kısa bir sahnesinin olduğu filmde Ortaköy Camii ve İstanbul Boğazı'nın gece görünümü, "mekân" olarak görülmektedir.

Resim 4: "The Rebound" filminden İstanbul görünümü

Görselde "The Rebound" filminden arka planda İstanbul'un simgelerinin görüldüğü bir sahne yer almaktadır. Türk filmlerinde aynı zamanda küçük yerleşimler ön plana çıkmaya başlamış ve popüler şehirler yerine köyler ve kasabalar, daha öncelikli olarak filmlerde yer almaya başlamıştır. 2005 yılında gösterime giren Yüksel Aksu filmi olan "Dondurmam Gaymak", Hakan Algül yapımı "Eyvah Eyvah" (2010)ve "Entelköy Efeköy'e Karşı" filmleri, küçük yerleşim yerlerinde çekilmiş filmlerdir. Bu filmlerin çekimleri dolayısıyla bu yerleşim yerleri turistik hale gelmiş, o kent ve çevresindekiler için filmde rol alma imkânı oluşturarak farklı deneyimlerin yaşanmasını sağlamıştır.

"Eyvah Eyvah 2" filminin çekildiği mekânlar birçok kişi tarafından merak edilmekte ve çekim yerleri gidip gezilmek istenen yerler arasındadır. "Eyvah Eyvah 2'nin çekim yerleri Bozcaada, Dalyan ve Çanakkale'nin Geyikli Beldesi olmuştur. Doğal güzelliği ve güzel insanlarıyla kendini sevdiren bu yerler son zamanlarda setlerin kurulduğu mekânlar arasında yer edinmiştir. Eyvah Eyvah 2 çekimlerinin ardından da bölgeye gelen turist sayısı artmıştır (URL: 2).

Çağan Iрмаğın yönetmenliğini yaptığı "Dedemin İnsanları" filmi ile, Mübadele döneminde yaşanan bir hikayeyi sinemaya yansıtılmıştır. Çekimleri; Girit, Gökçeada, Bodrum ve Söke'de yapılmıştır. "Dedemin insanları", Ege'nin küçük bir sahil kasabasında yaşayan 10 yaşında bir çocuk ve dedesi üzerinden, bir ailenin ve bir ülkenin geçirdiği büyük değişimi anlatmaktadır (Kavruk, 2011).

Yönetmen Çağan Irmak'ın filmi "Dedemin İnsanları"nın çekimlerinin, Aydın'ın Söke ilçesinde tarihi özelliklerini koruyan Kemalpaşa Mahallesi'nde gerçekleştirilmesinin nedeni, mahallenin, nostaljik öğeleri içerisinde barındırdığı için tercih edilmiş olmasıdır.

Resim 5 : Dedemin İnsanları filminin çekimleri

Film ekibi Söke'ye gitmeden önce, seçilen binaların 1980'li yılları yansıtması için evlerde değişiklikler

yapılmıştır.

Eski tarihi Hacı Halil Paşa Halk Kütüphanesi, belediye binasına dönüştürülmüştür. Nostaljinin hakim olduğu ve araştırmanın da konusunu oluşturan Eski Doğanbey Köyü de filmlere mekan olarak kullanılmaktadır.

Eski Doğanbey köyü

Eski Doğanbey köyü Aydın'ın Söke ilçesine bağlı eski bir Rum köyü olmakla birlikte Dilek Yarımadası Milli Parkı'nın da arka yüzünde yer almaktadır. Bu alanda doğa yürüyüşleri yapılmaktadır.

Resim 6: Eski Doğanbey Köyü'nün yerleşimi

Eski Doğanbey Köyü'nün ismi Rumca Nmotia, Domatia'dan gelmektedir. Aydın ilinin Söke ilçesine bağlı olan köy, Tuzburgazı ve Atburgaz köylerinin ardında kalan bölgededir (Resim 6). Mykele (Samsun) Dağlarının güneyinde, 1924'e kadar Rumlar'ın yaşadığı köydür. Samsun Dağları, milli parkı da içerisinde barındırmaktadır. Karşısında Sisam Adası bulunan Millî Park'ın Dilek Yarımadası bölümü, Samsun Dağları'nın Ege Denizi'ne doğru uzanan son noktasıdır. Dilek Yarımadası - Büyük Menderes Deltası Millî Parkı, Akdeniz'den Kafkasya'ya kadar kıyılarda yayılım gösteren neredeyse tüm bitkilerin doğal olarak bir arada görüldüğü bir milli parktır. Rum mimarisinin özelliklerini taşıyan taş işçiliği de bu köyde görülmektedir. Sivil mimariye sahip Doğanbey evleri, dükkânları ile Arnavut kaldırımı şeklinde döşenmiş dar taş sokakları korunmuştur. Eski Doğanbey Köyü'nde evler ormanın içerisinde birbirinden ayrı, büyük avlulara sahip oda şeklinde inşa edilmiş ve odalara Rumca'da Domatia denmiştir. Zamanla köy haline geldiğinde ise "Domatia" köyün ismi olmuştur (Sezer, 2006).

Domatia'nın (Doğanbey) halkı Samos (Sisam), Sakız Adası'ndan ve Kıbrıs'tan gelmiştir. Türkiye ile Yunanistan arasında 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan sözleşme ile Selanik'ten yerleştirilen Türk Göçmenlerin köyü olmuştur. Yerleşme, köyün batı yakasında kilise merkezli olarak yer almaktadır. Eski Doğanbey Köyü, sosyal merkez ve dinsel merkezden oluşan bir yerleşimdir. İki merkezde de belirleyici bir özellik olarak çeşme ve çınar ağacı bulunmaktadır. Eski Doğanbey Köyü'ndeki yapılarda kapılar ve pencereler, ahşap ve iki kanatlıdır. Duvar kalınlığı yüzeyinde kalan kanatlar, mekânın daha fazla kullanılmasına yardımcı olmaktadır. Pencerelerin kanatlarında motifler mevcuttur ve son dönem yapılarında ferforje bulunmaktadır. Tek hücreli ve tek katlı konutlarda kuzey duvarına ocak yerleştirilmiştir. İki odanın yan yana gelmesiyle oluşan konutun zemin katı, ahır olarak kullanılır (Söğüt, 2010). Rumların köyde yaşadığı dönemde temel geçim kaynağı, bakliyatlar ve balıkçılık olmuştur. Konutlarda Rumların yerleşim yerinden ayrılmasından sonra da değişiklik yapılmamıştır. Türkler, tarım yapmalarından dolayı yukarıda ve dar sokakları olan köyü 1980 yılında terk ederek köyün aşağısında başka bir yerleşim yeri kurmuşlardır. Türkler tarımla uğraştıkları için daha düz araziye tercih etmişler ve yeni köyü kurmuşlardır. Yeni olan köy Doğanbey Köyü, araştırmada konu edilen köyün ismi ise Eski Doğanbey olarak kullanılmaktadır.

Resim 7: Eski Doğanbey Köyü genel görünüm - 2011

Eski Doğanbey Köyü'ndeki yapılar yığma yapı tekniğinde taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Bu taşlar, Mykale Dağı'ndan elde edilen kayrak taşı ve mermerdir. Duvar örgüsünde izlenen yöntem,

kayrak taşı yatay olarak kolaylıkla bölünebildiği için, bölünen yassı parçaların kuru duvar tekniğinde toprak harçla örülmesi şeklindedir.

Bazılarında ise, mermer ve kayrak birlikte kullanılarak yine kuru duvar tekniğinde örgü görülmektedir. Bu yapı tekniğinde mermer parçalar geometrik şekilde olmadıkları için duvar örgüsü, geometrik olmayan mermerle küçük yassı taşların bağlantısıyla oluşturulmuştur. Farklı iki taş malzemenin ilişkisi, duvar yüzeyinde bir bütünlük oluşturmaktadır.

Resim 8: Milli park müzesi 2011, Eski Doğanbey

Yukarıdaki görselde yer alan Milli Park Müzesi; Eski Doğan Bey Köyü, Dilek Yarımadası Milli Parkı'nda yaşayan hayvanlar ve bitki örtüsü ile ilgili bilgilere yer vermektedir (Resim 8). Milli Park içerisinde sekiz yüz dört bitki türü belirlenmiştir. Bu bitkilerden altısı dünyada sadece burada görülmektedir.

Ayrıca dünyada sadece Türkiye'de bulunan 18 bitki türünü de barındırmaktadır

Resim 9: Eski Doğanbey Köyü'nün Arnavut kaldırımlı sokakları

Arnavut kaldırımlı sokakların araçla girişi engellediği ve bu şekilde sokakların bozulmasına

engel olduğu ve köyün doğal yapısının korunduğu görülmektedir (Resim 9).

Resim 10: Eski Doğanbey Köyü Camii

Görselde görülen cami de mübadeleden sonra köye yerleşen Türkler tarafından inşa edilmiştir.

Resim 11: Eski Doğanbey Köyü, restore edilmiş cumbalı ev

Eski Doğanbey Köyü'nde son yıllarda yerli ve yabancı kişilerce evler restore ettirilerek yeniden yerleşim alanına dönüştürülmüştür. Köy, M.Ö. VII. yüzyıldan günümüze uzanan bir geçmişe sahiptir. Yakın çevresinde; eski gümrük binalarının olduğu Karina, antik yerleşim Tebai ve Lade Adası bulunmaktadır. 1924'e kadar Rumlar bu köyde yaşamıştır.

Resim 12: Eski Doğanbey'de Cumbalı konut, 2011

Köydeki evlerin cephelerine baktığımızda taş basamaklar ve pencere pervazları ile kapının farklı renklerde olduğu görülmektedir. Eski Doğanbey Köyü'nün bozulmamış olan nostaljik yapısı ve teknolojinin köyü fazla etkilememiş olması, eski dönemde çekilmiş olan filmlerde bu evlerin ve sokakların kullanılmasına sebep olmuştur. Çanak antenler ve kabloların, kentın genel görünümüne yansımamış olması, nostalji unsuru içeren filmler için de mekan olarak tercih edilmesinde etkili bir sebep olmuştur. Nostaljinin sinemada kullanımı da geçmişte kalan güzelliklere özlem duygusu ile sıklıkla görülmektedir.

Evlerin restore edilmesiyle "Eski Doğanbey Köyü"nün de filmlerde mekân olarak kullanımı yaygınlaşmıştır. Millî Park sınırları içerisinde bulunması nedeniyle bünyesinde barındırdığı eski Rum evleri ve tarihi dokusunu muhafaza eden Söke'ye bağlı Eski Doğanbey Köyü, yerli ve yabancı film şirketlerinin nostaljik filmler için kullanıldığı mekan haline gelmiştir. Çekilen filmler; Alman yapımı "Pinokyo" (2013) ve Türk yapımı "Entelköy Efeköye Karşı" ve "Dedemin İnsanları" filmleridir.

Pinokyo filmi Alman sanatçıların oynadığı bir filmidir. Çekimlerinin bir kısmı Eski Doğanbey Köyü'nde yapılmıştır. Filmde köy, 1800'lü yılları yansıtan bir set olarak kullanılmıştır. Aydın'ın Söke ilçesine bağlı olan köyde, Söke'den birçok kişi kısa rollerde oynamıştır. Pinokyo filminde Eski Doğanbey Köyü, Almanya 'da gösterime girmiş olan Pinokyo filminde 1920'li yılların İtalyan köyü olarak yer almıştır. Filmin yapımcısı Anemone Müller, 26 Şubat 2013 tarihinde başladıkları çekimleri tamamladıklarını belirtmiştir.

Müller, çekimler için Eski Doğanbey Köyü'nü seçmeleriyle ilgili olarak şunları söyledi: "Pinokyo

filmi için bize eski İtalyan görünümüne bir Akdeniz köyü gerekiyordu. Uzun arayışlardan sonra Eski Doğanbey'i bulduk. Sadece görünümü değil, uygunluğu da bizi buraya çekti. El değmemiş, elektrik, telefon kabloları, uydu antenleri, klimalar olmayan bir mekan bulmak gerçekten çok zor. Burada çok az şeyi gizlemek zorunda kalıyorsunuz. Köy bizim için, bulunabilecek eşsiz noktalardan biriydi. Çekimlerimiz yerel halkın da destekleriyle çok güzel geçti" (URL3).

Alman yapımcı şirketin çekimler sürecinde destek aldığı Türkiye'deki yapım şirketi AZ Celtic Films'in yetkilisi ve Pinokyo filminin yapım amiri Berk Bengü ise, filmin yüzde doksanının yerel imkanlarla karşılandığını vurgulamıştır.

Bengü; sadece film ekibinin Almanya'dan geldiğini, araç gereçlerden figüranlara ve filmde kullanılan hayvanlara kadar bir çok şeyin yerel imkanlarla karşılandığını ifade etmiştir.

Resim 13: Pinokyo filmi çekimleri, Eski Doğanbey

'Pinokyo' Filmi için ana oyuncular Almanya'dan gelmiştir. Bunun dışında İzmir'de tiyatro ve sinema eğitimi almış yardımcı oyuncular getirilmiştir. Figürasyonu ise Söke ve Kuşadası'nda ikamet eden vatandaşlar arasından tamamlanmıştır.

Resim 14: Pinokyo ve babası karakterlerinin Eski Doğanbey Köyü evlerinde iç mekan görüntüleri

'Pinokyo' animasyon filminde karakterler Eski Doğanbey evlerinin iç mekanlarında da görülmektedir (Resim 14). Pinokyo filminde yer alan Türk halkının görüşlerinden bazıları ise şu şekilde olmuştur:

Filmde papaz ve manav gibi roller aldığını belirten 60 yaşındaki emekli Bahri Yüksel, "Kuşadası'nda ikamet ediyorum. Filmde rol almam bir arkadaşım sayesinde oldu. Bir film nasıl çekiliyor, nasıl rol alınıyor, bunları öğrendim. Benim için değişiklik oldu ve çok güzel anlar yaşadım" dedi. Söke'de pazarcılık yapan Hasan Özen ise; "Hem filmde rol aldım hem de Pinokyo filminde rol alan eşekleri Söke'ye kamyonetle getirip götürdüm. Yabancı bir filmde rol alacağımı hiç düşünemezdim. Çok memnun oldum." diye belirtmiştir (URL 4).

Söke'de ikamet eden emekli edebiyat öğretmeni Şennur Parıldar (56) filmde düğün davetlisi ve terzi gibi roller aldığını belirterek duygularını şöyle ifade etmiştir:

"Öğretmenlik döneminde çocuklara karne hediyesi olarak Pinokyo kitabı vermiştim. Yıllar sonra Pinokyo filminde rol aldım. Bu, çok farklı bir duygu. İleride çocuklarıma, torunlarıma bırakabileceğim önemli bir anı olduğumu düşünüyorum" diyerek görüşlerini bildirmiştir (Karaman, 2013)

Resim 15: Pinokyo karakteri, Eski Doğanbey Köyü'nün taş sokaklarında

Alman yapımı Pinokyo filmi dışında, yönetmenliğini Yüksel Aksu'nun üstlendiği "Entel Köy Efe Köye Karşı" sinema filminin çekimleri için Milas'ın Bafa Beldesi'ne bağlı Pınarcık Köyü ile Söke'ye bağlı Eski Doğanbey Köyü ve Didim'e bağlı Batıköy, film platosuna dönüştürülmüştür. Filmde çok sayıda yerli halk ve tiyatro oyuncuları yer almıştır.

2011 yılında yayınlanan "Entel Köy Efe Köye Karşı" filminde Metropolde yaşamının yarattığı karmaşadan kurtulup, hep hayalini kurdukları doğayla baş başa bir yaşam sürmek isteyen bir grup ekolojistin, mütevazî bir Ege köyünde yaşamaya karar vermeleri ile ilgili yaşananlar anlatılmaktadır. Özellikle çevrecilerin, orada kurulması gündeme gelen termik santrali engelleme çabalarının ve bu bölgedeki köylüler ile aralarında geçen olaylar öykü edilmiştir (Yılmaz, 2013).

Filmin çekimleri Eski Doğanbey Köyü'nü de içinde barındırmaktadır. Filmde geçen öyküye göre, çevreyle ilgili aktivistler, yıkılmış durumdaki evleri

restore ederek ekolojik bir köy oluşturma gayreti içerisinde. Restore ettikleri evlerin görüntüsünde Eski Doğanbey sokaklarının ve evlerinin görüntüleri yer almaktadır.

Resim 16: Entelköy Efeköy'e Karşı film ekibi, Eski Doğanbey Müzesi önünde

Günümüzde kentin tanıtımında kullanılan Milli Park Müzesi, "Entelköy Efeköye Karşı" filminde köye yerleşen aktivistlerin ve sanatçıların, eserlerini sergiledikleri sergi binası olarak gösterilmektedir (Resim 16).

Eski Doğanbey köyü de hem doğal yapısını koruyabilmesi nedeniyle hem de bazı filmlerde mekan olarak kullanılması nedeniyle ziyaretçi sayısını arttırmaktadır. Sosyal ve kültürel bir süreç olan sinema filmi kaynaklı turizm, bunun yanında ekonomik olarak da bir tüketim biçimi olmuştur.. Kentlerin pazarlanması amacıyla çekilen filmlerin yarattığı olumlu değeri gören ve "marka kent" olmak isteyen kentlerin yöneticileri, marka olmaları yönünde gerçekleşecek filmler çekilmesini de desteklemektedir (Özer, 2016).

Sonuç

Sonuç olarak filmlerin çekildikleri bölgeye olumlu ve olumsuz birçok etkileri vardır. Bu etkilerden bazıları; küçük yerleşimlere, ziyaret edilmeleri için sebep nitelik kazandırarak turizmin geliştirilmesi ve yerleşimin içinde bulunduğu bölgenin veya ülkenin, tanıtımını sağlamasıdır. Film çekimleri, çekildikleri kentin hatırlanmasına ve üzerinde düşünülmesine neden olmaktadır.

İzleyiciler sinemada mekan olarak kullanılan kenti ziyaret etmediği sürece, sadece filmde konu edilen

sembolik mekanlar olarak hafızasında kalacaktır. O kent görülmediği sürece, filmde yer alan sembolik mekânlar ve gösterilenlerden ibaret olarak kalacak ve seyircinin hafızasına o şekilde yerleşecektir. Sinemada kullanılan yerleşim yerinde yaşayan insanlar da yaşadıkları mekânın güzelliklerini filmle birlikte tekrar anlayarak, kendilerini daha şanslı hissedebilmektedirler. Ekonomik hareketlilik ve sosyal yaşamın canlanması da bu olumlu yönler içerisinde yer almaktadır. Sakin olan bazı bölgelerin hareketlenmesi ise o yerleşim yerindeki bazı sakinler tarafından hoş karşılanmayabilmektedir. Bu kişiler genellikle, zaten şehrin kalabalığından uzakta kalmayı tercih eden insanlardır. Eski Doğanbey Köyü'nde film çekimlerinin öncesinde mevcut olan sakinlik, daha sonra da eskiden olduğu haliyle muhafaza edilmiştir.

Kaynaklar

- Adiloğlu, Fatoş. Sinemada Mimari Açılımlar: Halit Refiğ Filmleri. Es Yayınları, 2006.
- Allmer, A.. Sinemekan. İstanbul: Varlık Yayınları, 2010.
- Bakö, B. İstanbul'un Seçili Filmler Üzerinden Sinemada Temsili, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016
- Eroğlu, Aslıhan. Kent ve Sinema İlişkisi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık, 2003.
- Kırel, S. Kültürel Çalışmalar ve Sinema, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul..2010 .
- Kuban, Doğan. Mimarlık Kavramları, Yem Yayın, 2014.
- Özer, Başak. Sinema Film Kaynaklı Turizm Ekonomisinde Peyzajlar. II. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi Küresel ve Yerel Arasında Kentler: Stratejiler, Fırsatlar ve Sorunlar. İstanbul, 2016.
- Söğüt, Sibel. Doğanbey Köyü'nde Yapısalcı Tipolojik Çözümleme Yöntemi İle Mekânsal Değişime Bakış , Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Tosun, Merve. Türk Sinemasında İç Mekan Tasarımında İç Mimarın Rolü, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011
- Uzunali, Görkem. Zeki Demirkubuz Sinemasında Mekân Kullanımı, Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, 2015

Zillioğlu, Merih. Sinematografik Bilim Kurgu Yayınlarının Çocukların Dünya Görüşünün Oluşumu Üzerindeki Etkileri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1986.

URL 1: Oktay, Gizem. İçinden İstanbul Geçen 14 Yabancı Film, (26 Ocak 2014).www.listelist.com

URL2:Nerede Çekiliyor. (26 Şubat 2015).
<http://www.neredecekiliyor.org>

Karaman, Fatma. Yıl: 2013 Mekan: Söke Doğanbey Köyü. (20.04.2013) www. star.com

URL3:Dedemin İnsanları Filmi. (26.6.2011)
<https://www.sabah.com.tr/>

URL4:Yılmaz, Serdar. Eski Doğanbey Köyü,
<https://www.haberler.com/>

Görsel Kaynak:

Zhou, Dinna. (/2015/02/07/) the reluctant fundamentalist a tale of east and west Erişim Tarihi: 11.05.2018.

<https://dinnazhou.wordpress.com>

<http://www.sinemalar.com/film/192935/entelkoy-efekoye-karsi>
Erişim Tarihi: 27.11.2018.

Eski Doğanbey Evleri, Hülya Yavuz Öden arşivi 2018

OLD DOĞANBEY VILLAGE HOUSES AND SPATIAL USE IN CINEMA

Hülya Yavuz Öden¹

Abstract

Cinema, which is an art and visual communication tool, provides an experience documenting the spaces and the change in space over the time. The common meeting point of cinema and architecture is the city. The usage of the city and architecture icon in the cinema are quite common. Sometimes the city itself was used as a film set, and sometimes the city was used as a film set by creating a similar place. The use of the city in cinema has sometimes played a role in promoting the city. In this application made with icons, the architectural symbol of that city also gives clues about where and when the film took place. The most prominent features of the city used in this description, also known as cinematic cities, are emphasized in the first scenes of the film. In addition to the known cities, the use of lesser known small settlements in the cinema has played an important role in the development of that city. In addition to adding value to the city in terms of the development of the economy of the city, cinema may have negative effects such as removing the settlement from the calmness of the city. In creating the image of the city, it is seen that cinema connects the audience emotionally by using architectural symbols and increases the recognition of that city. For cinema and architectural arts, movement has become a common concept. In cinema, the negative effect of life in big cities is reflected to the audience, but the comfort of the audience in small and historic towns is reflected. Symbolically London in UK, New York in USA, Paris in France and Istanbul in Turkey, cinema is the most widely used town. Domestic and foreign filmmakers often feature the historical sites of Istanbul in their films. In this study, the Doganbey Village, where the effects of cinema are examined, is a village that contains the buildings built by the Greeks and preserves its old texture and stone streets.

Keywords: Eski Doganbey, Architecture, City, Cinema, Art